

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2024. gada 11. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju aizsardzība – Direktīva 2008/48/EK – Patēriņa kredītlīgumi – 8. pants – Kreditora pienākums pārbaudīt patērētāja kredīspēju – Pārķāpuma, kas izdarīts, pilnībā izpildot kredītlīgumu, novēršana – 23. pants – Efektīvas, samērīgas un preventīvas sankcijas – Kredītlīguma spēkā neesamība un kreditora tiesību uz nolīgto procentu maksājumu zaudēšana – Nelabvēlīgas ietekmes uz patērētāju neesamība – Kreditoru atbildība un bezatbildīgas prakses novēršana, piešķirot kredītus patērētājiem

Lietā C-755/22

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Okresní soud Praha-západ* (Rietumprāgas rajona tiesa, Čehijas Republika) iesniegusi ar 2022. gada 1. augusta lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2022. gada 13. decembrī, tiesvedībā

Nárokuj s.r.o.

pret

EC Financial Services, a.s.,

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], tiesneši N. Pisarra [*N. Piçarra*], M. Safjans [*M. Safjan*] (referents), N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] un M. Gavalecs [*M. Gavalec*],

ģenerāladvokāts: Ž. Rišārs Delatūrs [*J. Richard de la Tour*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- *Nárokuj s.r.o.* vārdā – *R. Pukl*, advokāt,
- *EC Financial Services, a.s.* vārdā – *F. Petráš*, advokāt,
- Čehijas Republikas valdības vārdā – *M. Smolek*, *S. Šindelková* un *J. Vlácil*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – čehu.

– Eiropas Komisijas vārdā – P. Ondrůšek un I. Rubene, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008, L 133, 66. lpp.).
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Nárokuj s.r.o.* un *EC Financial Services, a.s.* par tādu summu atmaksu, kas saistītas ar kredītu, kuru pēdējā minētā ir izsniegusi patērētājam.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2008/48 7., 9. un 26. apsvērumi ir formulēti šādi:
 - “(7) Lai sekmētu pareizi funkcionējoša patēriņa kredītu iekšējā tirgus izveidi, ir jāparedz saskaņota Kopienas sistēma vairākās būtiskās jomās. [..]
 - [..]
 - (9) Vajadzīga pilnīga saskaņošana, lai visiem patērētājiem Kopienā nodrošinātu augstu un līdzvērtīgu viņu interešu aizsardzības līmeni un lai izveidotu īstu iekšējo tirgu. [..]
 - [..]
 - (26) Dalībvalstīm būtu jāveic atbilstīgi pasākumi, lai veicinātu atbildīgu praksi visos kredīta attiecību posmos, ņemot vērā to kredītu tirgus konkrētās īpatnības. Šie pasākumi var būt, piemēram, patērētāju informēšana un izglītošana, tostarp ar brīdinājumiem par maksājumu saistību nepildīšanas risku un pārlietu apgrūtināšanu ar parādiem. Jo īpaši kredītu tirgū, kas paplašinās, ir svarīgi, lai kreditori neiesaistītos bezatbildīgos aizdevumos vai neizsniegtu kredītus, iepriekš nenovērtējot aizņēmēja kredīspēju, un dalībvalstīm būtu jāveic nepieciešamā uzraudzība, lai izvairītos no šādas rīcības, un jānosaka nepieciešamie līdzekļi, lai piemērotu kreditoriem sankcijas, ja tie šādi rīkojas. [..] [K]reditoriem vajadzētu būt pienākumam pārbaudīt katra atsevišķā patērētāja kredīspēju. Šajā sakarā kreditoriem būtu jāļauj izmantot ne tikai to informāciju, ko sniedz patērētājs, sagatavojot attiecīgo kredītlīgumu, bet arī ilgstošu darījumu attiecību laikā gūtu informāciju. Dalībvalstu iestādes varētu sniegt arī atbilstīgas norādes un pamatnostādnes kreditoriem. Patērētājiem būtu jārikojas saprātīgi un jāievēro savas līgumsaistības.”

4 Šīs direktīvas 8. pantā “Pienākums novērtēt patērētāja kredībspēju” ir noteikts:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka pirms kredītīguma noslēgšanas kreditors novērtē patērētāja kredībspēju, pamatojoties uz pietiekamu informāciju, kas attiecīgā gadījumā iegūta no patērētāja, un, ja nepieciešams, uz ziņām, kas iegūtas no attiecīgās datu bāzes. Dalībvalstis, kurās tiesību akti paredz, ka kreditori novērtē patērētāju kredībspēju, pamatojoties uz ziņām, kas iegūtas no attiecīgās datubāzes, var saglabāt šo prasību.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka gadījumos, kad puses vienojas mainīt kredīta kopsummu pēc kredītīguma noslēgšanas, kreditors pirms būtiskas kredīta kopsummas palielināšanas atjaunina viņa rīcībā esošo finanšu informāciju par patērētāju un novērtē patērētāja kredībspēju.”

5 Atbilstoši minētās direktīvas 23. pantam “Sankcijas”:

“Dalībvalstis pieņem noteikumus par sankcijām, kas piemērojamas par valsts noteikumu, kuri pieņemti saskaņā ar šo direktīvu, pārkāpumiem, un veic visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu sankciju īstenošanu. Paredzētajām sankcijām ir jābūt efektīvām, samērīgām un preventīvām.”

Čehijas tiesības

6 *Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru* (Likums Nr. 257/2016 par patēriņa kredītu), kurā grozījumi izdarīti ar *zákon č. 96-2022 Sb.* (Likums Nr. 96-2022) (turpmāk tekstā – “Likums Nr. 257/2016 par patēriņa kredītu”), 86. pants paredz:

“(1) Pirms patērētāja kredītīguma noslēgšanas vai šāda līguma saistību grozīšanas, kas ietver būtisku patēriņa kredīta kopējās summas palielinājumu, kreditors novērtē patērētāja kredībspēju, pamatojoties uz nepieciešamo, uzticamo, pietiekamo un atbilstošu informāciju, kas iegūta no patērētāja un, ja nepieciešams, no datubāzes, kas ļauj novērtēt patērētāja kredībspēju, vai no citiem avotiem. Kreditors piešķir patēriņa kredītu tikai tad, ja patērētāja kredīspējas novērtējuma rezultāti liecina, ka nav pamatotu šaubu par patērētāja spēju atmaksāt patēriņa kredītu.

(2) Novērtējot patērētāja kredībspēju, kreditors it īpaši novērtē patērētāja spēju maksāt noteiktos patēriņa kredīta periodiskos maksājumus, pamatojoties uz patērētāja ienākumu un izdevumu salīdzinājumu, kā arī patērētāja esošo parādsaistību segšanas veidu. To darot, kreditors ņem vērā patērētāja mantas vērtību, ja no patēriņa kredītīguma izriet, ka patēriņa kredīts ir daļēji vai pilnībā jāatmaksā no ieņēmumiem, kas gūti, pārdodot patērētāja mantu, nevis no periodiskiem maksājumiem, vai ja patērētāja finansiālais stāvoklis liecina, ka viņš spēs atmaksāt patēriņa kredītu neatkarīgi no savu ienākumu apjoma.”

7 Šī likuma 87. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Ja kreditors izsniedz patēriņa kredītu patērētājam, pārkāpjot 86. panta 1. punkta otrajā teikumā noteikto, līgums ir spēkā neesošs. Tiesa ņem vērā spēkā neesamību pat tad, ja nav izvirzīts attiecīgs iebildums. Patērētājam ir jāatmaksā izmaksātā patēriņa kredīta pamatsumma laikposmā, kas ir atbilstošs viņa iespējām.”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 8 Patērētājs parakstījās uz patēriņa kredītu 50 000 Čehijas kronu (CZK) (aptuveni 2000 EUR) apmērā no sabiedrības *JET Money s.r.o.*, kuras tiesību pārņēmēja ir *EC Financial Services*. Pirms šī līguma noslēgšanas patērētājs sniedza konkrētu informāciju par savu personīgo un ekonomisko situāciju. Pēc tam viņš atmaksāja šo kredītu, pārskaitot kopējo summu 85 000 CZK apmērā (aptuveni 3500 EUR), kas ietvēra papildu izmaksas saistībā ar šo kredītu. Viņš nav izvirzījis nevienu iebildumu par minēto līgumu šī paša kredīta atmaksas periodā.
- 9 Prasītāja pamatlietā, *Nárokuj*, ir komercsabiedrība, kurai patērētājs ir cedējis prasījumus, kurus viņš būtu varējis izvirzīt pret kredīta devēju saskaņā ar patēriņa kredītlīgumu. Iesniedzējtiesā *Okresní soud Praha-západ* (Rietumprāgas rajona tiesa, Čehijas Republika) šī sabiedrība apgalvo, ka šis līgums ir spēkā neesošs, jo kreditors nav izpildījis savu pienākumu novērtēt patērētāja kredītspēju. Prasībā, kas pamatota ar nepamatotu iedzīvošanos, viņa lūdz samaksāt summu 35 000 CZK apmērā, kas ir starpība starp minētā kredīta pamatsummu un patērētāja atmaksāto summu, kurai pieskaitīti likumiskie nokavējuma procenti.
- 10 Savukārt *EC Financial Services*, atbildētāja pamatlietā, uzskata, ka patērētāja kredītspēja ir pietiekami novērtēta un katrā ziņā nav piemērojamas normas par patērētāju tiesību aizsardzību, jo pamatlietā aplūkots prasījums vairs nav patērētājam, bet gan komercsabiedrībai.
- 11 Ņemot vērā šos argumentus, iesniedzējtiesa jautā, vai, ievērojot Direktīvu 2008/48, kreditoram var piemērot sankciju gadījumā, ja pienākuma novērtēt patērētāja kredītspēju pirms kredītlīguma noslēgšanas neizpilde nav radījusi tam nelabvēlīgas sekas. Šajā ziņā tā norāda, ka, lai gan dažas valsts tiesas uz šo jautājumu ir atbildējušas apstiprinoši pat gadījumā, ja attiecīgais kredīts ir atmaksāts pilnībā un bez iebildumiem no patērētāja puses, šķiet, ir iespējama pretēja interpretācija, kas balstīta uz abu minētā līguma pušu interešu izvēršanu un ņemot vērā faktu, ka arī patērētājs ir atbildīgs par savu rīcību.
- 12 Turklāt iesniedzējtiesa norāda, ka Direktīvas 2008/48 8. panta mērķis ir izvairīties no tā, ka patērētājs, atmaksājot kredītu, sastopas ar finansiālām grūtībām, un tādējādi varētu uzskatīt, ka kreditora pienākums novērtēt patērētāja kredītspēju ir nevis šīs direktīvas galvenais mērķis, bet gan līdzeklis šī mērķa sasniegšanai.
- 13 Turklāt šī tiesa uzskata, ka patērētāja kredītspēju nevar vērtēt atrauti, pamatojoties tikai uz informāciju, ko kreditors tam pieprasa, bet tā ir jāvērtē arī atkarībā no veida, kādā līgumiskās attiecības ir attīstījušās Direktīvā 2008/48 izvirzītā patērētāju aizsardzības mērķa kontekstā.
- 14 Visbeidzot, it īpaši esot jāņem vērā tiesiskās drošības un labticības principi, jo kreditoram, kurš ir piešķīris patērētājam kredītu, kuru tas vēlāk ir atmaksājis, ir jābūt iespējai paļauties uz to, ka patērētājs ar maksājumiem ir atmaksājis savu līgumisko parādu. Tā kā šī patērētāja gadījumā nav iestājušās nekādas nelabvēlīgas sekas, sankcija nav jāpiemēro tikai preventīvi.
- 15 Šādos apstākļos *Okresní soud Praha-západ* (Rietumprāgas rajona tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai Direktīvas [2008/48] mērķis ir piemērot kreditoram sankciju par to, ka tas nav pilnībā novērtējis patērētāja kredītspēju, pat situācijā, kad patērētājs ir pilnībā atmaksājis kredītu un kredīta atmaksas laikā nav cēlis iebildumus pret līgumu?”

Par prejudiciālo jautājumu

Par pieņemamību

- 16 Eiropas Komisija uzskata, ka prejudiciālais jautājums ir hipotētisks, jo kļūdaini ir pieņēmums, uz kuru tas ir balstīts, proti, ka attiecīgā patērētāja kredīspējas novērtējums nav veikts saskaņā ar Direktīvas 2008/48 8. panta 1. punktu vai valsts tiesību normām, ar kurām ir transponēta pirmā minētā tiesību norma. Proti, lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu neesot elementu, kas liecinātu, ka šis novērtējums patiešām nebūtu pietiekams.
- 17 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru LESD 267. pantā iedibinātās sadarbības starp Tiesu un valsts tiesām ietvaros tikai valsts tiesai, kas izskata lietu un kas ir atbildīga par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā lietas īpatnības, ir jānovērtē gan tas, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir nepieciešams tās nolēmuma pieņemšanai, gan Tiesai uzdoto jautājumu nozīmīgums. Tādējādi, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu (spriedumi, 2022. gada 14. jūlijs, *Volkswagen*, C-134/20, EU:C:2022:571, 56. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2023. gada 31. janvāris, *Puig Gordi* u.c., C-158/21, EU:C:2023:57, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 18 No minētā izriet, ka uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju attiecas nozīmīguma prezumpcija. Tiesa var noraidīt valsts tiesas lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tikai tad, ja ir acīmredzami skaidrs, ka prasītajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktiskajiem apstākļiem vai mērķi vai ka jautājums ir vispārīgs vai hipotētisks (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2022. gada 14. jūlijs, *Volkswagen*, C-134/20, EU:C:2022:571, 57. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2023. gada 31. janvāris, *Puig Gordi* u.c., C-158/21, EU:C:2023:57, 51. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 19 Tomēr tas tā nav izskatāmajā lietā.
- 20 Proti, no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka iesniedzējtiesas jautājumi ir balstīti uz *Nárokuj* formulēto un *EC Financial Services* apstrīdēto pieņēmumu, saskaņā ar kuru pēdējā minētā nav izpildījusi savu Likuma Nr. 257/2016 par patēriņa kredītu 86. pantā paredzēto pienākumu novērtēt patērētāja kredīspēju, it īpaši tādēļ, ka tā nav ticami pārbaudījusi attiecīgā patērētāja izdevumu faktisko summu.
- 21 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Direktīvā 2008/48 nav izsmeļoši norādīta informācija, ar kuras palīdzību kreditoram ir jānovērtē patērētāja kredīspēja (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 18. decembris, *CA Consumer Finance*, C-449/13, EU:C:2014:2464, 36. punkts).
- 22 Līdz ar to jautājums par to, vai tādos apstākļos kā pamatlietā kreditors ir izpildījis savu pienākumu saskaņā ar Direktīvas 2008/48 8. pantu, būtībā ietilpst valsts tiesībās šim nolūkam paredzēto prasību vērtējumā.
- 23 Tiesai LESD 267. pantā paredzētās procedūras ietvaros nav jālemj par valsts tiesību interpretāciju un nav jāspriež par to, vai iesniedzējtiesas sniegtā šo normu interpretācija ir pareiza, jo šajā procedūrā, kuras pamatā ir skaidra funkciju sadale starp valsts tiesām un Tiesu, jebkurš fakts un valsts tiesību novērtējums ietilpst tikai valsts tiesas kompetencē (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2023. gada 16. marts, *Caixabank* (Komisijas maksa par aizdevuma piešķiršanu), C-565/21,

EU:C:2023:212, 37. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2023. gada 4. maijs, *Bundesrepublik Deutschland* (Tiesu elektroniskā pastkaste), C-60/22, EU:C:2023:373, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 24 Šādos apstākļos nav acīmredzams, ka lūgtajai Direktīvas 2008/48 interpretācijai nav nekādas saistības ar pamatlīetas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu vai ka izvirzītā problēma būtu hipotētiska šī sprieduma 18. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē.
- 25 No tā izriet, ka prejudiciālais jautājums ir pieņemams, ņemot vērā, ka iesniedzējtiesai būs jāpārbauda, vai pamatlīetā kreditors faktiski nav izpildījis pienākumu, kas tam ir noteikts saskaņā ar Direktīvas 2008/48 8. pantu.

Par lietas būtību

- 26 Uzdodot prejudiciālo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2008/48 8. un 23. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj to, ka tad, ja kreditors nav izpildījis savu pienākumu novērtēt patērētāja kredīspēju, šim kreditoram saskaņā ar valsts tiesībām tiek noteikta sankcija, kas izpaužas kā patēriņa kredītīguma spēkā neesamība un viņa tiesību uz nolīgto procentu samaksu zaudēšana, lai gan puses šo līgumu ir pilnībā izpildījušas un patērētāja gadījumā šī pienākuma neievērošanas dēļ nav iestājušās nelabvēlīgas sekas.
- 27 Vispirms jānorāda – apstākļi, ka pamatlīetā strīds ir tikai starp pārdevējiem vai piegādātājiem, nav šķērslis Direktīvas 2008/48 piemērošanai šajā strīdā. Proti, Tiesa jau ir nospriedusi, ka šīs direktīvas piemērošanas joma ir atkarīga nevis no tiesvedības pamatlīetā pušu identitātes, bet no kredītīguma pušu statusa (spriedums, 2019. gada 11. septembris, *Lexitor*, C-383/18, EU:C:2019:702, 20. punkts).
- 28 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka prasījums, kas ir pamatlīetas priekšmets, ir balstīts uz atmaksāšanas pienākumu, kas radies, izbeidzoties patēriņa kredītīgumam, kurš noslēgts starp patērētāju un *JET Money*, kuras tiesību pārņēma *EC Financial Services*, un ka šis patērētājs šo prasījumu pēc kredīta atmaksas ir cedējis *Nárokuj*.
- 29 Jānorāda, ka iesniedzējtiesas jautājumus var saprast tādējādi, ka tie attiecas gan uz Direktīvas 2008/48 8. panta pārkāpuma iespējamo novēršanu kredītīguma pilnīgas izpildes dēļ, gan uz Čehijas tiesībās paredzēto pasākumu, kur par šādu pārkāpumu ir paredzēta sankcija, atbilstību šīs direktīvas 23. pantam. Lai sniegtu lietderīgu atbildi uz prejudiciālo jautājumu, secīgi ir jāaplūko šie divi aspekti.
- 30 Pirmkārt, attiecībā uz iespējamo Direktīvas 2008/48 8. panta pārkāpuma novēršanu kredītīguma izbeigšanās dēļ ir jāatgādina, ka, lai interpretētu Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un it īpaši tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir iekļauta, izvirzītie mērķi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 8. jūnijs, *YYY* (Jēdziens “patērētājs”), C-570/21, EU:C:2023:456, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 31 No Direktīvas 2008/48 8. panta 1. punkta formulējuma izriet, ka kreditoram pirms kredītīguma noslēgšanas ir jānovērtē patērētāja kredīspēja. Tiesa jau ir uzsvērusi šī pienākuma pirms līguma noslēgšanas iedabu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 18. decembris, *CA Consumer Finance*, C-449/13, EU:C:2014:2464, 45. punkts).

- 32 Tomēr šis apstāklis vien neļauj noteikt, vai un, attiecīgā gadījumā, ar kādiem nosacījumiem kredītliguma pilnīga izpilde var novērst kreditora pienākuma novērtēt patērētāja kredībspēju pārkāpumu, jo Direktīvā 2008/48 nav noteikts ne veids, kādā kreditoram ir jāizpilda šis pienākums (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 18. decembris, *CA Consumer Finance*, C-449/13, EU:C:2014:2464, 36. punkts), ne tam noteiktie pienākumi atkarībā no novērtējuma rezultāta (šajā ziņā skat. spriedumu, 2019. gada 6. jūnijs, *Schyns*, C-58/18, EU:C:2019:467, 42. un 43. punkts).
- 33 Attiecībā uz Direktīvas 2008/48 mērķiem – no pastāvīgās judikatūras izriet, ka tās 8. pantā paredzētā kreditora pienākums pirms līguma noslēgšanas izvērtēt aizņēmēja kredībspēju, ciktāl tas attiecas uz patērētāja aizsardzību pret pārāk lielu kredītsaistību un maksātnespējas risku, veicina minētās direktīvas mērķu īstenošanu, kas, kā izriet no tās 7. un 9. apsvēruma, nozīmē patēriņa kredītu jomā noteiktās pamatnozārēs paredzēt pilnīgu un obligātu saskaņošanu, kas tiek uzskatīta par nepieciešamu, lai visiem Savienības patērētājiem nodrošinātu augstu un līdzvērtīgu viņu interešu aizsardzības līmeni un sekmētu iekšējā patērētāju kredītu tirgus attīstību (spriedumi, 2014. gada 27. marts, *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 42. punkts, un 2020. gada 5. marts, *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 21. punkts).
- 34 Turklāt Tiesa vairākkārt ir nospriedusi, ka, ņemot vērā Direktīvas 2008/48 26. apsvērumu, šī pienākuma mērķis ir arī noteikt atbildību kreditoriem, kā arī izvairīties no aizdevumu piešķiršanas maksātnespējīgiem patērētājiem (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 18. decembris, *CA Consumer Finance*, C-449/13, EU:C:2014:2464, 35. punkts; 2020. gada 5. marts, *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 20. punkts, un 2021. gada 10. jūnijs, *Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg)*, C-303/20, EU:C:2021:479, 28. punkts).
- 35 No tā izriet, pirmām kārtām, ka kreditora pienākums novērtēt patērētāja kredībspēju ir vērsts uz to, lai vienkārši novērstu pārmērīgu parādsaistību vai maksātnespējas risku, kas var rasties, ja nav pietiekami pārbaudīta patērētāja spēja un gatavība atmaksāt kredītu. Šādas kredītliguma noslēgšanas finansiālās sekas attiecībā uz patērētāja situāciju var rasties arī pēc kredīta atmaksas.
- 36 Otrām kārtām, kreditoru atbildība un bezatbildīgas prakses novēršana, piešķirot kredītus patērētājiem, būtiski veicina patēriņa kredītu tirgus pienācīgu darbību. Tā kā šie mērķi nav saistīti ar konkrētā patērētāja situāciju vai rīcību, tie netiek sasniegti ar to vien, ka pilnībā tiek izpildīts patērētāja noslēgtais kredītligums. Jebkāda citāda interpretācija veicinātu to, ka kreditors neievēro savu ar Direktīvas 2008/48 8. pantu noteikto pienākumu, un varētu zust šīs tiesību normas lietderīgā iedarbība.
- 37 No tā izriet, ka uz Direktīvas 2008/48 8. panta mērķiem balstīta analīze ļauj secināt, ka šajā tiesību normā paredzētā kreditora pienākuma novērtēt patērētāja kredībspēju neievērošana nevar tikt novērsta ar to vien, ka ir pilnībā izpildīts kredītligums. Nav nozīmes tam, ka patērētājs atmaksas periodā nav izvirzījis nevienu iebildumu pret šo līgumu.
- 38 Vēl jāprecizē, ka iepriekšējā punktā secināto neliek apšaubīt 2023. gada 21. decembra sprieduma lietā *BMW Bank u.c.* (C-38/21, C-47/21 un C-232/21, EU:C:2023:1014) 279. punkts, kurā Tiesa nosprieda – tā kā līguma izpilde ir dabīgs līgumisko pienākumu zuduma mehānisms un tā kā šai ziņā nav specifisku tiesību normu, patērētājs vairs nevar atsaukties uz atteikuma tiesībām, ko tam piešķir Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkts, tiklīdz puses pilnībā ir izpildījušas kredītligumu un tādēļ ir izbeigušās no šī līguma izrietošās līgumiskās saistības.

- 39 Tas, ka pēc kredītliguma pilnīgas izpildes tā puses vairs nevar atsaukties uz savstarpējām saistībām, kas izriet no šī liguma, neietekmē tāda prasījuma esamību, kas ir balstīts uz pienākumu atmaksāt nepamatotus maksājumus, kuri radušies, piemērojot valsts tiesisko regulējumu, kurā atbilstoši šīs direktīvas 23. pantā prasītajam ir paredzēta sankcija par minētās direktīvas 8. pantā paredzētā kreditora pienākuma pārbaudīt patērētāja kredībspēju neizpildi.
- 40 Otrkārt, attiecībā uz regulējumu par sankcijām, kas piemērojamas par valsts tiesību normu, kuras pieņemtas, piemērojot Direktīvas 2008/48 8. pantu, pārkāpumiem, ir jāatgādina, ka saskaņā ar šīs direktīvas 23. pantu šis regulējums ir jādefinē tā, lai sankcijas būtu efektīvas, samērīgas un preventīvas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 10. jūnijs, *Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg)*, C-303/20, EU:C:2021:479, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 41 Šajā ziņā tam, cik bargas ir sankcijas, ir jāatbilst pārkāpumu, par kuriem tās tiek noteiktas, smagumam, nodrošinot patiešām preventīvu iedarbību, taču vienlaicīgi nepārsniedzot to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu Direktīvas 2008/48 8. pantā izvirzītos mērķus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2020. gada 5. marts, *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 26. punkts, un 2021. gada 14. oktobris, *Landespolizeidirektion Steiermark (Spēļu automāti)*, C-231/20, EU:C:2021:845, 45. punkts).
- 42 Lai gan iesniedzējtiesai, kurai vienīgajai ir kompetence interpretēt un piemērot valsts tiesības, ir jāpārbauda, vai, ņemot vērā visus pamatlietas apstākļus, attiecīgās sankcijas atbilst iepriekšējā punktā minētajām prasībām, Tiesa, lemjot par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, tomēr var tai sniegt precizējumus, lai palīdzētu valsts tiesai veikt vērtējumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 5. marts, *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 27. un 28. punkts).
- 43 Šajā gadījumā no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka saskaņā ar Čehijas tiesībām Likuma Nr. 257/2016 par patēriņa kredītu 86. pantā paredzētā kreditora pienākuma novērtēt patērētāja kredībspēju neizpildes sankcionēšana izpaužas kā šī likuma 87. panta 1. punktā paredzētā kredītliguma spēkā neesamība, kas izraisa kreditora tiesību uz nolīgto procentu samaksu zaudēšanu.
- 44 Iesniedzējtiesa, kā arī *EC Financial Services* un Komisija būtībā uzskata, ka, ja kredītligums ir pilnībā izpildīts, neradot nelabvēlīgas sekas patērētājam, šādas sankcijas noteikšana būtu nesamērīga, jo tā pārsniegtu to, kas ir nepieciešams Direktīvas 2008/48 mērķu sasniegšanai.
- 45 Šajā ziņā ir jānorāda, ka dalībvalstīm, izstrādājot atbilstošu regulējumu par sankcijām, kas piemērojamas tad, ja kreditors nav izpildījis savus pienākumus saskaņā ar Direktīvu 2008/48, ir pienācīgi jāņem vērā kaitējuma, ko kreditora rīcība ir radījusi patērētājam, apmērs (pēc analogijas skat. spriedumu, 2015. gada 16. aprīlis, *UPC Magyarország*, C-388/13, EU:C:2015:225, 58. punkts). Ja ir iespēja izvēlēties starp vairākiem pasākumiem, kas ir vienlīdz piemēroti šīs direktīvas mērķu sasniegšanai, saskaņā ar samērīguma principu ir jāizvēlas vismazāk apgrūtinošais, ņemot vērā to, ka attiecīgā pasākuma radītās neērtības nekādā ziņā nedrīkst būt nesamērīgas ar šiem mērķiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 24. februāris, *Agenzia delle dogane e dei monopoli un Ministero dell'Economia e delle Finanze*, C-452/20, EU:C:2022:111, 37. un 38. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

- 46 Šajā ziņā gadījumā, ja patērētāja parakstītais kredītlīgums ir ticis pilnībā izpildīts un patērētājam nav radušās nelabvēlīgas sekas šīs izpildes laikā vai pēc tā, fakts ir tāds, kā tas izriet no šī sprieduma 33. un 34. punkta, ka Direktīvas 2008/48 8. pantā paredzētā pienākuma mērķis ir ne tikai aizsargāt patērētājus pret šādiem riskiem, bet arī noteikt atbildību kreditoriem un izvairīties no aizdevumu piešķiršanas maksātnespējīgiem patērētājiem.
- 47 Šī divējādā mērķa sakarā Tiesa jau ir nospriedusi, ka, ņemot vērā būtisko nozīmi, kāda šim pienākumam ir Direktīvas 2008/48 kontekstā, tā pārkāpumu saskaņā ar valsts tiesībām var sankcionēt ar kreditora tiesību uz procentu maksājumiem zaudēšanu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2021. gada 10. jūnijs, *Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg)*, C-303/20, EU:C:2021:479, 39. un 40. punkts).
- 48 Turklāt Tiesa lietā, kas attiecas uz to pašu pamatlietā aplūkoto valsts tiesisko regulējumu, jau ir nospriedusi, ka sankcija, kas pienākuma novērtēt patērētāja kredībspēju neizpildes gadījumā ir kreditora tiesību uz nolīgtajiem procentiem zaudēšana, šķiet atbilstoša pārkāpuma, par kuru tā tiek noteikta, smagumam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 5. marts, *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 30. punkts).
- 49 Jānorāda, pirmām kārtām, ka pakārtot sankcijas, kas izpaužas kā kredītlīguma spēkā neesamība, kā arī kreditora tiesību saņemt nolīgtos procentus zaudēšana, piemērošanu faktam, ka patērētājam ir radītas nelabvēlīgas sekas, nozīmētu veicināt to, ka kreditori nepilda pienākumu, kas tiem noteikts saskaņā ar Direktīvas 2008/48 8. pantu. Tādējādi tie varētu tikt mudināti neveikt sistemātisku un izsmelošu visu to patērētāju kredībspējas novērtējumu, kuriem tie izsniedz kredītus, kas būtu pretrunā kreditoru atbildības noteikšanas un bezatbildīgas prakses novēršanai kredītu patērētājiem piešķiršanā. Šāda interpretācija turklāt varētu apdraudēt paredzētās sankcijas faktiski preventīvo raksturu.
- 50 Otrām kārtām, lai gan pamatlietā aplūkotā sankcija, ciktāl tā nozīmē kredītlīguma izbeigšanu, neapšaubāmi var radīt nopietnas sekas kreditoram, šis apstāklis vien nenozīmē, ka kreditoram noteikti rastos neērtības, kas ir nesamērīgas salīdzinājumā ar Direktīvas 2008/48 8. pantā izvirzīto divējādo mērķi, nedz arī, kā rakstveida apsvērumos apgalvo *EC Financial Services*, ka risks tikt pakļautam šīm sekām pat pēc kredīta atmaksas būtu uzskatāms par darījumdarbības brīvības aizskārumu.
- 51 No tā izriet, ka neatkarīgi no pārbaudes, kas ir jāveic iesniedzējtiesai, samērīguma principam nav pretrunā tas, ka dalībvalsts izvēlas noteikt sankciju par valsts tiesību normu, ar kurām tiek nodrošināta Direktīvas 2008/48 8. panta transponēšana, pārkāpumu, kas izpaužas kā kredītlīguma spēkā neesamība un kreditora tiesību uz nolīgto procentu samaksu zaudēšana, lai gan šī pārkāpuma dēļ patērētājam nav radušās nelabvēlīgas sekas.
- 52 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2008/48 8. un 23. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā tas, ka, ja kreditors nav izpildījis savu pienākumu novērtēt patērētāja kredībspēju, šim kreditoram saskaņā ar valsts tiesībām tiek noteikta sankcija, kas izpaužas kā patēriņa kredītlīguma spēkā neesamība un viņa tiesību uz nolīgto procentu samaksu zaudēšana, lai gan puses šo līgumu ir pilnībā izpildījušas un patērētājam šīs neizpildes dēļ nav radušās nelabvēlīgas sekas.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 53 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK 8. un 23. pants

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tiem nav pretrunā tas, ka, ja kreditors nav izpildījis savu pienākumu novērtēt patērētāja kredīspēju, šim kreditoram saskaņā ar valsts tiesībām tiek noteikta sankcija, kas izpaužas kā patēriņa kredītlīguma spēkā neesamība un viņa tiesību uz nolīgto procentu samaksu zaudēšana, lai gan puses šo līgumu ir pilnībā izpildījušas un patērētājam šīs neizpildes dēļ nav radušās nelabvēlīgas sekas.

[Paraksti]